

Arkeologisk förundersökning 2020

Sövde 30:70, fornlämning L1989:6590

JORDVÄRME

Sjöbo kommun
Skåne län

SKÅNE
ARKEOLOGI

Skånearkeologi
Rapport 2020:29

Per Sarnäs

Arkeologisk förundersökning 2020

Sövde 30:70,
fornlämning L1989:6590

JORDVÄRME

Sjöbo kommun
Skåne län

Skånearkeologi

Per Sarnäs

Midgårdsgatan 3

216 19 Malmö

Tel: 0708-82 78 16

E-post: info@skanearkeologi.se

Webb: www.skanearkeologi.se

Arkeologisk förundersökning 2020

Sövde 30:70, fornlämning L1989:6590

Jordvärme

Sjöbo kommun

Skåne län

Skånearkeologi

Rapport 2020:29

Författare: Per Sarnäs

Grafisk form: Anders Gutehall

Omslagsbild: Nedgrävning med barnkranium

Kartor: © Lantmäteriet/Metria ordernr 906142

© Skånearkeologi 2020

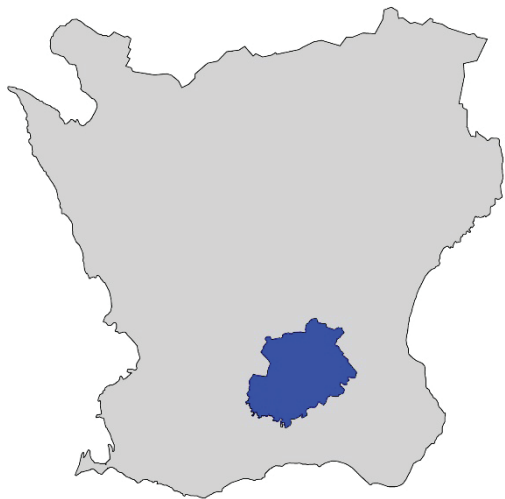
Innehåll

Inledning	5
Syfte och metod	5
Topografi och fornlämningsmiljö	5
Undersökningsresultat	5
Utvärdering	6
Referenser	7
Tekniska och administrativa uppgifter	7

Bilagor

Bilaga 1 Osteologisk rapport

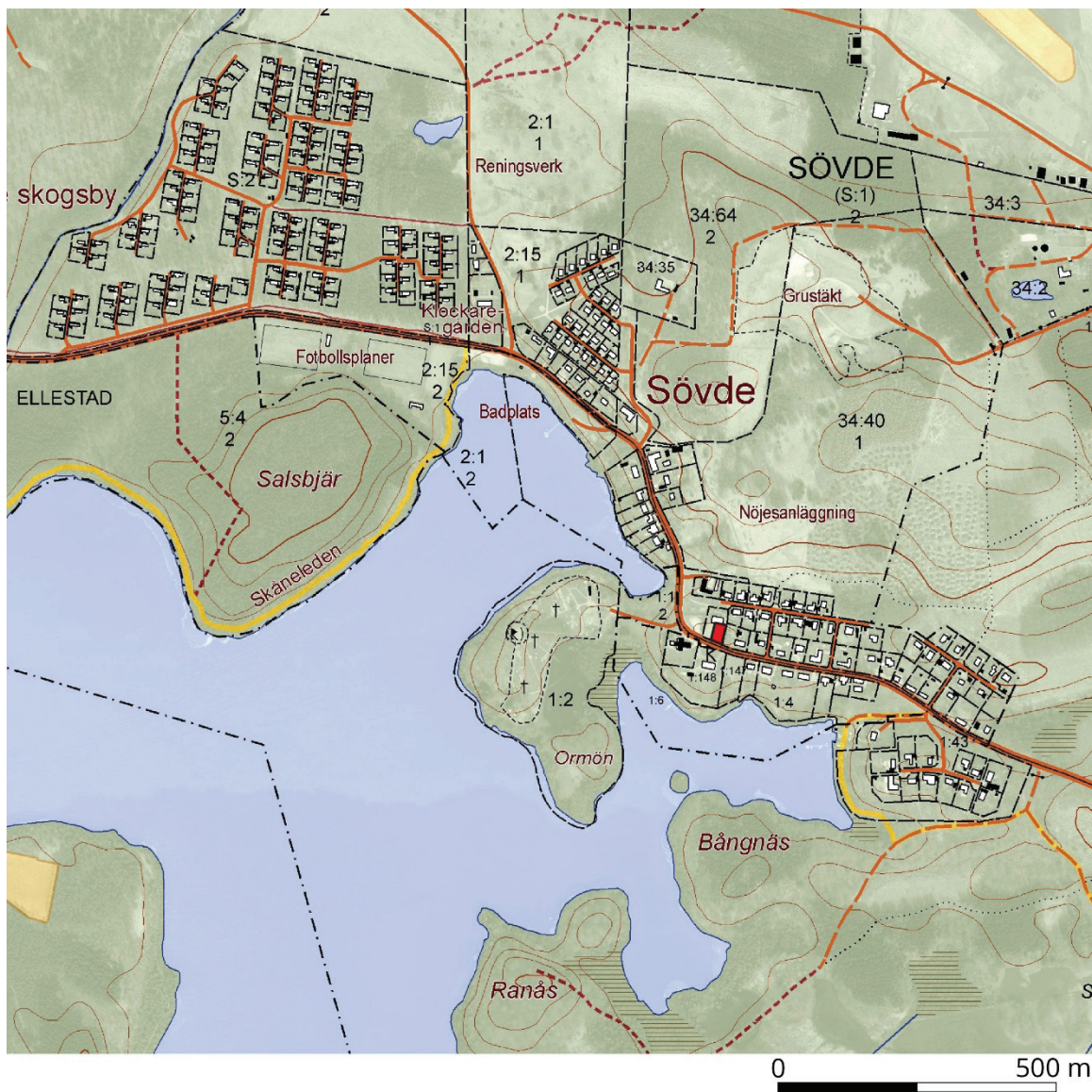
Bilaga 2 C14 analys

Figur 1. Karta över Skåne med Sjöbo kommun markerat med blått.

Figur 2. Del av fastighetskartan över Sövde. Undersökningsområdet är markerat med röd färg strax intill kyrkan.

© Lantmäteriet

Inledning

Med anledning av att Sjöbohem planerade anlägga en jordvärmeanläggning inom fastigheten Sövde 30:70 som ligger inom Sövde bytomt (fornlämning nr L1989:6590), beslutade Länsstyrelsen Skåne om en avgränsande arkeologisk förundersökning.

Den osteologiska analysen har genomförts av osteolog Lena Nilsson. C14-analysen har utförts av Laboratoriet för ¹⁴C datering vid Lunds universitet.

Syfte och metod

Syftet med den arkeologiska förundersökningen var att bedöma fornlämningens utbredning inom undersökningsområdet.

Förundersökningen genomfördes i form av sökschaktning med grävmaskin. Anläggningar och lager undersöktes med metalldetektor. Fältarbetet föregicks av kart- och arkivstudier i samband med framtagande av kostnadsberäkning.

Topografi och fornlämningsmiljö

Den arkeologiska förundersökningen omfattade delar av gård nr 17. Sövde by enskiftades 1814 och gård nr 17 var en av de gårdar som kom att ligga kvar i byn. Gård nr 17 kom under början av 1900-talet att ge plats åt byns skola och en lärarbostad, vilka dock brann ned 1931.

Äldsta omnämmandet av Sövde härrör från år 1200 då det skrivs Sygo-tham i Saxo Grammaticus (Skånsk ortnamnsdatabas). Sövde är troligen en form av sjö medan efterleden är en böjningsform av det fornnordiska *with* som är vårt nutida *ved* men som ursprungligen avsåg skog (Pamp 1983).

Undersökningsresultat

Två sökschakt om 47 m² respektive 43 m² upptogs med grävmaskin vilket omfattar ca 13 % av undersökningsområdet. I östra delen av undersökningsområdet ligger diverse ledningar, bland annat vatten och avlopp vilket innebär att eventuella lämningar är förstörda i denna del.

I de två schakten framkom elva stolphål, en barngrav, en brunn och sex gropar. Groparna härrör sannolikt från en eftermedeltida byggnad (gård nr 17 enligt konceptkarta från 1812). Grundmurarna efter en skolbyggnad som brann ned 1931 påträffades likaså.

Den ursprungliga topografin har varit mer skiftande än i dag. I den norra delen av undersökningsområdet har den ursprungliga marknivån legat lägre än i den södra delen. Man har fört på massor troligtvis redan i samband med uppförandet av skolbyggnaden. Inom denna norra del förekom ett kulturlager med en tjocklek som låg mellan 0,2–0,3 m. I lagret förekom få fynd. Vid rensning påträffades endast några skärvor östersjökeramik och en skärva AIV-gods (se tabell 1 och figur 3). Inom den södra delen framkom endast eftermedeltida keramik i form av yngre rödgods och ett knitpipsfragment.

Vid schaktningen påträffades delar av ett barnkranium i norra delen av en ca en meter lång nedgrävning. I graven förekom förmultnade trärester samt en bit tegel som låg stratigrafiskt ovanför barnet (se omslag). Dessa omständigheter tydde på att

FNR	SAKORD	TYP	MATERIAL	ANTAL	VIKT	ANL.
1	Barnkranium		Ben	1	70	1
2	Kärl	Östersjö	Keramik	3	62	
3	Kärl	Östersjö	Keramik	3	14	
4	Kärl	AIV	Keramik	1	20	

Tabell 1. Tabell över tillvaratagna fynd. Lunds universitets historiska museums accessionsnummer är 33059.

barnet grävts ned under medeltid eller senare. Den osteologiska analysen visade att det rör sig om ett 5 år ± 16 månader gammalt barn. Det osteologiska materialet består av delar av ett kranium och tänder, både mjölk tänder och permanenta tandanlag (Nilsson 2020). En av tänderna har daterats med C14 metoden och resultatet visar att med 95,4 % sannolikhet så har barnet avlidit någon gång under perioden 1680–1930 och med en något lägre sannolikhet (69,3 %) under perioden 1800–1930 (Bilaga 2).

Utvärdering

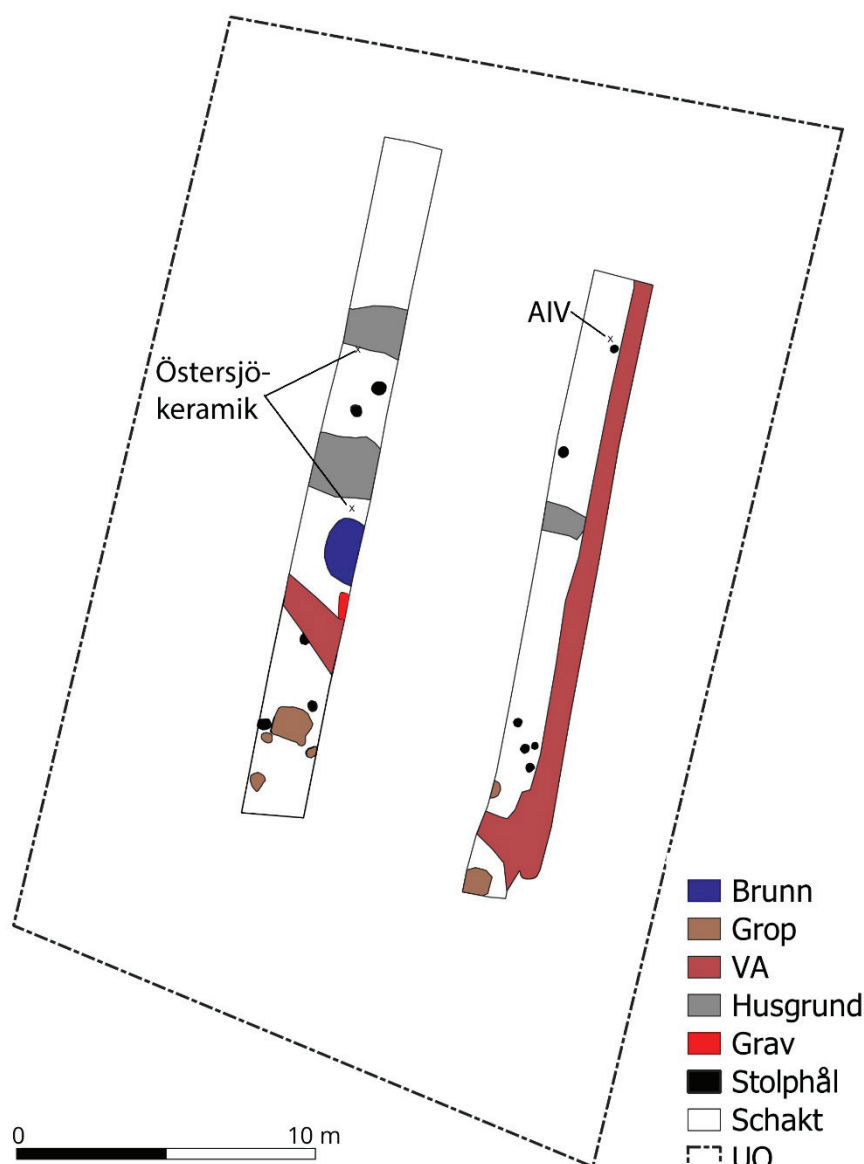
Resultatet från den arkeologiska förundersökningen har uppnått syftet med att avgöra fönlämningens utbredning inom undersökningsområdet.

Det är endast i den södra tredjedelen av undersökningsområdet som nedgrävningen av jordvärmeslangen kan komma att påverka underliggande anläggningar under förutsättning att man ligger på ett schaktdjup om högst 0,7 m. Merparten av dessa anläggningar härrör från en eftermedeltida byggnad (gård nr 17) som finns med på de historiska kartorna från 1800-talet.

I den norra delen berörs inte anläggningar utom möjligen de övre partierna av kulturlagret.

Den C14 analys som genomförts på en av tänderna från barnkraniet visar att barnet avlidit i historisk tid. Osteolog Lena Nilsson har bedömt barnets ålder till 5 år ± 16 månader. Den nedgrävning som har tolkats som nedgrävningen för barnet var

Figur 3. Schaktplan med schakt och anläggningar.

ca en meter lång vilket stämmer bra med längden för barn i den åldern. Barnet har avlidit i historisk tid men grävts ned knappt 40 meter från kyrkogården och dessutom i nord-sydlig riktning.

Referenser

Litteratur

Pamp, B. 1983. Ortnamn i Skåne.

Opublicerat material

Nilsson, L. 2020. Osteologisk rapport. Sövde 30:70, 2020

Kartmaterial

Fastighetskartan

Konceptkarta från 1812

Internetreferenser

Lantmäteriet, historiska kartor

Skånsk ortnamnsdatabas

Tekniska och administrativa uppgifter

Länsstyrelsens diarienummer431- 8230-2020
Skånearkeologis diarienummer202016
LUHM nummer..... 33059:1-4

Län Skåne
Kommun Sjöbo
Socken Sövde
Fastighet Sövde 30:70
RAÄ-nummer L1989:6590

Koordinatsystem Sweref 99 TM
N koordinat 6160698
E koordinat 416345
M ö.h. 42-43

Fältarbetstid 2020-07-23
Antal arbetsdagar 1
Antal arkeologtimmar 10
Antal maskintimmar 11

Undersökningsområde 696 m²
Undersökt yta 90 m²

Projektansvarig Per Sarnäs
Uppdragsgivare AB Sjöbohem

Arkivmaterial i form av shp-filer, digitala foton och rapportoriginal förvaras på Lunds universitets historiska museum.

Osteologisk rapport. Sövde 30:70, 2020

Lena Nilsson

Material och metod

Materialet består av delar av ett människokranium och tänder, både mjölk tänder och permanenta tandanlag.

Åldersbedömningen baseras på tandframbrott enligt (Ubelaker 1978).

Resultat – Anl. 1

Kraniedelarna består av ett nackben (*os occipitale*), ett vänster hjässben (*os parietale*), ett vänster tinningben (*os temporale*) inklusive klippbenet (*pars petrosa*) samt ett fragmenterat höger klippben och åtta oidentifierade skallfragment. Samtliga suturer var öppna. Det finns 19 mjölk tänder bevarade och de består av följande:

Maxilla, sin 5432112345 dex

Mandibula, sin 543211234- dex

Anlagen till de permanenta tänderna, som har varit möjliga att identifiera, är också de 19 till antalet och består av följande:

Maxilla, sin 6 5/4 321-23 4/5 6 dex

Mandibula, sin 6 5/4 321123 4/5 6 dex

De oäkta kindtänderna (*premolar*) var svåra att identifiera till Pm1 och Pm2, därav beteckningen 5/4.

Det fanns även sju oidentifierade fragment av tandanlag som var väldigt vittrade.

Åldern på barnet har bedömts till 5 år ± 16 månader.

Litteratur

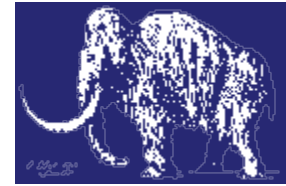
Ubelaker, D.H. 1978. *Human Skeletal Remains: Excavation, Analysis, Interpretation*.

Aldine Publishing Company, Chicago, Illinois.

LUNDS
UNIVERSITET

Geologiska Institutionen
Laboratoriet för ¹⁴C-datering
Sölvegatan 12, Geocentrum II
223 62 LUND
Tel. 046/2227856 Fax 046/2224830

Department of Geology
Radiocarbon Dating Laboratory
Sölvegatan 12, Geocentrum II
S-223 62 LUND
Sweden

Per Sarnäs
Skånearkeologi
Midgårdsgatan 3, 216 19 Malmö

Dateringsattest

Provets benämning	Lab no	¹⁴ C-ålder BP	Provmgd (mg C)	Förbehandling
Sövde 30:70 Anl 1	LuS 16128	95 ± 30	1,3	kollagenextraktion

Beräkningen av ¹⁴C-åldern är baserad på halveringstiden 5568 år. Resultaten är givna i antal år före 1950 (¹⁴C-ålder BP). I osäkerhetsangivelsen (+/- 1 SD) innefattas statistiskt åtkomliga bidrag från mätningen av prov, standard och bakgrund. Enligt internationell överenskommelse baseras åldersbestämningen på 95% av aktiviteten hos NBS oxalsyre-standard. Alla ¹⁴C-åldrar är ¹³C-korrigerade för avvikelsen från överenskommet standardvärde på ¹³C/¹²C-förhållandet. ¹⁴C-åldern måste översättas till kalibrerade ¹⁴C-år genom att använda en lämplig kalibreringskurva: IntCal20 (terrestra prover från norra halvklotet), SHCal20 (terrestra prover från södra halvklotet) eller Marine20 (marina prover).

Lund 2020-11-16

Anne Birgitte Nielsen

Mats Rundgren

Atmospheric data from Reimer et al (2020)/OxCal v3.10 Bronk Ramsey (2005); cub r:5 sd:12 prob usp[chron]

